

Гордєєва А. Й.

Київський Національний університет

імені Тараса Шевченка

**БАГАТОМОВНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ
КОГНІТИВНОЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ
У КУРСІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

У сучасному освітньому середовищі, яке все більше орієнтується на міжкультурну взаємодію, багатомовність набуває значення для комунікації та професійного становлення. Для студентів-психологів, які готуються до роботи з людьми в різних соціокультурних контекстах, володіння кількома мовами відкриває доступ до ширшого спектра знань, моделей мислення та способів інтерпретації поведінки. У курсі англійської мови для спеціальних цілей (ESP), орієнтованому на студентів-психологів, багатомовність виконує функцію інтегративного дидактичного інструменту, що дозволяє поєднати фахові знання з мовною практикою та формувати здатність до міждисциплінарного аналізу й рефлексії. Такий підхід узгоджується з методичними принципами, закладеними в робочій програмі дисципліни «Іноземна мова – англійська» (Гордєєва, 2024).

Методична реалізація багатомовного підходу в ESP-курсі потребує чіткого дидактичного структурування, оскільки вона не зводиться до механічного перекладу термінів чи використання текстів різними мовами, а передбачає глибоке осмислення мовної різноманітності як ресурсу для розвитку професійного мислення. У цьому контексті доцільно виділити кілька ключових напрямів роботи, які довели свою ефективність у нашому навчальному процесі.

Порівняльний аналіз термінології є одним із ключових методичних прийомів у курсі ESP для студентів-психологів. Такий аналіз дозволяє

виявляти семантичні відтінки, культурні конотації та контекстуальні розбіжності між мовами, що особливо важливо при засвоєнні базових понять психології. У навчальному процесі систематично використовуємо підручник «Вступ до психології» (Горбаченко та ін., 2021) як джерело фахової лексики, структурованих термінологічних таблиць і вправ на лексичне узагальнення. Саме на основі цього матеріалу студенти виконують завдання з порівняльного аналізу термінів англійською, німецькою та українською мовами, що дозволяє не лише закріпити зміст поняття, а й сформувати навички міжмовної інтерпретації, критичного осмислення термінології та мовної адаптації в професійному контексті. Такий підхід спрямований на розвиток здатності працювати з багатомовними джерелами, розуміти культурні відмінності у фаховій комунікації та забезпечувати термінологічну точність у міждисциплінарному середовищі.

Використання автентичних джерел англійською, українською та іншими мовами – зокрема наукових статей, тестів, описів експериментів – сприяє формуванню навичок академічного читання і письма, аналізу структури фахового тексту та розуміння методології досліджень. У цьому контексті навчально-методичний посібник "Academic Writing Skills for Non-language Students" (Бабенко та ін., 2021) виконує подвійну функцію: він містить автентичні тексти з психології, зразки презентацій, структури наукових статей, а також завдання на формування навичок нотування та оформлення бібліографії. Використання цього ресурсу дозволяє студентам не лише вдосконалити мовну компетентність, а й опанувати базові академічні формати, необхідні для професійної комунікації в іншомовному науковому середовищі.

Рефлексивні завдання, що інтегруються у вищезазначені види роботи, сприяють осмисленню студентами власної мовної біографії, ідентичності та досвіду міжкультурної взаємодії. У процесі обговорення мовних ситуацій, культурних установок і комунікативних стратегій формується емпатія, толерантність і здатність до адаптації – якості, що є

фундаментальними для психолога. Практичну основу для таких завдань забезпечує навчально-методичний посібник "English Tests for Psychology Department Students" (Гордєєва та Бабенко, 2023), який містить завдання адаптовані до психологічного контексту, а також завдання на рефлексію, узагальнення та мовну інтерпретацію. Завдяки цьому ресурсу студенти мають змогу не лише закріпити граматичні та лексичні структури, а й осмислити їхнє функціонування в реальних комунікативних ситуаціях, що моделюють професійне середовище.

Окрему увагу заслуговує проєктна діяльність, у межах якої студенти-психологи досліджують феномен багатомовності у психологічному контексті. Тематика проєктів може охоплювати вплив двомовності на когнітивний розвиток дитини, емоційне сприйняття мов, роль мови у формуванні самооцінки, особливості комунікації в мультикультурному середовищі. Робота над такими проєктами англійською мовою дозволяє інтегрувати фахові знання з мовною практикою, розвивати навички презентації, аргументації та міжмовного аналізу.

З власного досвіду викладання можемо зазначити, що саме такі завдання викликають у студентів найбільше зацікавлення й мотивації. Вони охоче обирають теми, які мають практичний зв'язок із майбутньою професійною діяльністю – наприклад, як змінюється емоційне сприйняття залежно від мови, або як двомовність впливає на самосприйняття.

Реалізація проєктного підходу в курсі передбачає поетапність. На першому етапі студенти опрацьовують автентичні англомовні джерела – наукові статті, описи експериментів, психологічні кейси – і формують дослідницьке запитання. Далі вони виконують аналітичне завдання: порівнюють інтерпретації ключових понять у різних мовах (наприклад, "self-esteem" – «самооцінка», "bilingual advantage" – «двомовна перевага»). Завершальним етапом є представлення результатів у форматі презентації англійською мовою. Така робота формує вміння працювати з науковими джерелами, висловлювати власну позицію й аргументовано її захищати.

Студенти зазвичай виконують проєкти в малих групах, що сприяє розвитку командної взаємодії та навичок міжособистісної комунікації. У таких ситуаціях спостерігаємо зростання рівня їхньої самостійності, відповідальності та впевненості у власних силах. Крім того, проєкти допомагають студентам усвідомити, що багатомовність – це не лише про мови, а й про розуміння різних картин світу, про вміння знаходити спільну мову в прямому й переносному сенсі.

Ефективність цього підходу підтверджується практичними результатами: зростає інтерес до роботи з автентичними матеріалами, студенти активніше беруть участь у студентських конференціях, створюють власні міні-дослідження, презентують їх англійською мовою. Таким чином, проєктна діяльність стає не лише засобом навчання, а й формою професійного становлення майбутніх психологів.

Таким чином, багатомовність у курсі англійської мови для спеціальних цілей є не лише засобом удосконалення мовної компетентності, а й ефективним механізмом формування професійної готовності студентів-психологів до роботи в умовах культурного різноманіття. Такий підхід відповідає сучасним освітнім тенденціям і сприяє підготовці фахівців, здатних до гнучкого мислення, міжкультурної комунікації та етичної взаємодії в глобалізованому світі.

На власному досвіді викладання зазначимо, що поєднання багатомовного та міждисциплінарного підходів змінює саму атмосферу навчання. Студенти-психологи починають не просто вивчати мову, а мислити нею – порівнювати психологічні концепти, ставити питання, дискутувати, бачити зв'язок між мовою і професією. Це спонукає їх до глибшої рефлексії, критичного мислення й внутрішньої мотивації. Подальші кроки в розвитку цього підходу вбачаємо у створенні міждисциплінарних навчальних модулів, де студенти зможуть розвивати багатомовну компетентність через аналіз психологічних текстів, дослідження кейсів і виконання творчих завдань англійською.

Перспективним напрямом є також розроблення електронних ресурсів і термінологічних баз кількома мовами, що дозволить інтегрувати результати проєктів у навчальний процес.

Отже, багатомовність у навчанні англійської мови для студентів-психологів є не лише дидактичним принципом, а й практичним засобом виховання фахівця, здатного до діалогу культур, відкритого мислення та емпатійної професійної взаємодії.

Список використаних джерел

1. Бабенко Т., Гордєєва А., Малій А., Горбаченко А. *Academic Writing Skills for Non-language Students: підручник* Київ: Видавництво AVIAZ – К., 2021. – 198 с.
2. Горбаченко А., Сива Л., Цимбаленко М. *Вступ до психології: комплексний посібник для студентів.* – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2021. – 412 с.
3. Гордєєва А. Й. *Робоча програма навчальної дисципліни «Іноземна мова – англійська» [Електронний ресурс].* – Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет психології, 2024. – 32 с. – Режим доступу: <http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/study/workprograms>.
4. Гордєєва А., Бабенко Т. *English tests for psychology department students (Тестові завдання з англійської мови для студентів факультету психології): навчально-методичний посібник для студентів факультету психології / А. Гордєєва, Т. Бабенко.* – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2023. – 103 с.